

Кофігуративний тип культури має на увазі навчання не тільки старших, але й однолітків. Кофігуративний тип не відміняє постфігуративного, але доповнює його.

Постфігуративний тип переважає в людській історії. Він виглядає найбільш «природним» і має на увазі передачу культурного досвіду від старшого покоління молодшому. Очевидно, що повне панування цього типу культури можливе в тих суспільствах, де соціальні і культурні зміни відбуваються поволі, і новим поколінням належить жити в тих умовах, в яких жили їх батьки і діди. Молодше покоління займає підпорядковане становище, не маючи в своєму розпорядженні необхідного досвіду, воно повністю залежить від досвіду старших.

Носач К. В., Сутула О. А.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ СУЧАСНОГО РОЗУМІННЯ МАСКУЛІННОСТІ

NEGATIVE CONSEQUENCES OF THE MODERN UNDERSTANDING OF MASCULINITY

Концепція сучасної маскулінності розглядає як чоловіки ставляться до своєї «чоловічості», до висунутих перед ними ролями та соціальними очікуваннями. Не зважаючи на те, що велика кількість чоловіків прагне відповідати цим вимогам, сучасна маскулінність може мати й негативні наслідки.

Перш за все, поняття маскулінності в суспільстві створює певний вигляд «ідеального» чоловіка, який повинен бути жорстким, сильним і безжалісним. Цей стереотип не враховує внутрішні почуття та емоції чоловіків. Велика частина з них відчувається під примусом виступати відповідно до цього

стереотипу і приховувати свої справжні почуття. Це може призвести до загального непритомного стану, депресії та навіть самогубства.

По-друге, сучасна маскулінність зазвичай підтримує стосунки влади чоловіка над жінкою. Чоловік повинен бути головою сім'ї, приносити гроші та контролювати рішення. Такі стандарти підтримують сприятливий клімат для насильства в сім'ї та дискримінації. Чоловіча потреба надмірного контролю може призвести до насильства, яке в свою чергу залишає негативні наслідки для всієї сім'ї.

Крім того, традиційна маскулінність може пригнічувати інших чоловіків, які не відповідають стереотипу ідеального чоловіка. Гомофобія є однією зі складових цього стереотипу. Чоловіки, що не відповідають традиційним гендерним ролям, можуть бути виключені з багатьох аспектів суспільства. Це призводить до незадоволеності собою, яку потім важко подолати.

Особливого соціально-психологічного тиску та трансформації зазнає емоційний компонент у структурі чоловічої особистості. Емоційна стриманість, прагматичність, раціоналізм, агресивність – всі ці елементи традиційної чоловічої гендерної ролі вступають в конфлікт із вимогами сучасності у співчутті, турботі та емоційній відвертості. Сучасний чоловік побоюється емоційно розкритися перед іншими, довіритися, відкрити свої внутрішні переживання і думки, оскільки така поведінка може викликати осуд і непорозуміння з боку суспільства. Така ситуація викликає внутрішній дисбаланс, який, здатний привести до гендернорольового конфлікту у структурі сучасної особистості.

Тривалий час чоловік був впевнений, що успішне формування рис гегемонної маскулінності сприятиме досягненню соціального успіху. Наприклад, на думку Роберта Бреннона, традиційна або гегемона маскулінність базується на 4-х принципах:

1 «Без бабства» («nosissy stuff») – чоловік повинен уникати всього жіночого.

2 «Великий бос» («thebigwheel») – чоловік повинен досягти успіху в професійній та інтимно-особистісній сферах, не зважаючи ні на що.

3 «Міцний дуб» («thesturdyoak») – чоловік повинен бути фізично і морально витривалим і сильним, ніколи не демонструвати свій емоційний стан.

4 «Задай їм жару» («give 'emhell») – справжньому чоловіку необхідно бути «крутим» і не боятися насилля [1].

Я звернула увагу на слово «повинен», яке зустрічається в усіх вищенаведених принципах. Це дає зрозуміти, що риси гегемонії маскулінності примусово виховувалися соціокультурним простором в чоловіках, а в процесі інтеріоризації формували самосвідомість і «Я-концепцію» чоловіків. Сучасна трансформація образів традиційної маскулінності і фемінності пов'язана з змінами гендерної культури суспільства, різким збільшенням людей з нетрадиційною сексуальною орієнтацією, небажанням чоловіків і жінок виконувати свої історично сформовані функції, дає зрозуміти, що відбувається зміна соціокультурного статусу гендерних ролей. Сучасні жінки замість характерної пасивності, демонструють цілеспрямованість і наполегливість, а чоловіки – замість агресивних форм поведінки вимушені використовувати більш турботливі і лагідні. Така ситуація дедалі більше набуває статусу суспільної проблеми.

Так П. Бурдье у своїх роботах зазначає, що традиційна гендерна роль більше не є джерелом ідентичності для чоловіків. Замість цього вона є причиною внутрішньої особистісної тривоги і напруги. В умовах сучасності складаються ситуації, коли чоловікові доволі складно підтримувати стандарт гегемонної маскулінної ролі. Деякі обставини вимагають від нього прояву фемінних моделей поведінки, наприклад, турботи і співчуття, яких рольовому репертуарі чоловіка не існує.

Активно досліджував проблеми соціального здоров'я чоловіків соціолог І. Кон. В рамках проекту «Чоловік, який змінюється у мінливому світі», він показав, що негативне для чоловічого здоров'я зумовлений тим, що традиційний

маскулінний світогляд поєднує високі соціальні претензії на владу, статус, повагу із виправданням, ідеалізувати нездорового, але натомість «чоловічого» стилю життя, зокрема пияцтва, паління, невиправданих ризиків [5].

У наш час плідно вивчає проблеми гендеру Тамара Марценюк – соціологиня та гендерна дослідниця. Особливу увагу вона звернула на проблематику маскулінності та мілітаризму під час масових протестів в Україні протягом листопада 2013 – лютого 2014 років [2].

«Чоловіки не плачуть» – доволі розповсюджений стереотип про «справжнього чоловіка». Відповідно до такого стереотипу чоловік повинний бути стриманим у прояві почуттів, тримати під контролем емоційний стан, не показувати свої почуття, ніколи не йти на компроміси, не просити про допомогу, завжди розраховувати тільки на себе. Результати дослідження свідчать, що намагаються відповідати такому стереотипу практично половина чоловіків.

Традиційна гендерна роль, відповідно до якої виховують чоловіків, вступає в конфлікт в зовнішніми вимогами сучасності. Два абсолютно протилежні аспекти повинні гармонійно поєднуватися в структурі «Я-концепції» сучасного чоловіка, але через соціальну невизначеність і протиріччя у структурі гендерних ролей.

Сучасна маскулінність, як і будь-яка соціальна конструкція, має свої позитивні та негативні риси. Деякі з можливих негативних наслідків сучасної маскулінності включають:

1 Токсична маскулінність. Деякі аспекти сучасної маскулінності можуть сприяти розповсюдженню токсичних вимог та очікувань. Наприклад, усталені стереотипи про сильних, невразливих та безстрашних чоловіків можуть пригнічувати індивідуальну вразливість, емоційну відкритість та здатність до співчуття. Це може призводити до погіршення психічного та емоційного стану чоловіків, а також до насильства й самогубств.

2 Обмеження вибору життєвого шляху. У сучасному суспільстві сформовані певні очікування щодо ролі чоловіка, включаючи фізичну силу,

фінансовий успіх та лідерські навички. Ці стандарти можуть принижувати тих, хто не відповідає цим загально визнаним вимогам або має бажання іншого типу життєвого шляху, такого як гнучкі ролі гендеру, заняття творчими професіями або турботою про родину.

3 Стравлення з відмінностями. Чоловіки, що не відповідають соціальним нормам сучасної маскулінності, можуть стикатися з шовіністичними уявленнями або дискримінацією. Такі особи можуть бути протиставлені уподобанню маскулінних чоловіків, що може впливати на їх самооцінку, самоповагу та психологічний стан.

4 Негативний вплив на стосунки. Недосконалість аспектів сучасної маскулінності, таких як підтримання сили, незалежності та контролю, може часто вводити певні шаблони у чоловічі стосунки. Наприклад, передбачення маскулінності може спонукати до несистематичного вираження емоцій та недостатньої уваги до партнера. Це може призводити до конфліктів та напруженості у стосунках.

5 Здоров'я та довговічність. Будь-яка маскулінність, яка спрямовується на виведення чоловіків з-за рамок традиційних ролей гендеру, може мати вплив на їх здоров'я і тривалість життя. Прикладом може слугувати чоловіча схильність проявляти меншу самообережність щодо свого фізичного здоров'я, а також меншу схильність до кваліфікованої допомоги на ранній стадії захворювання.

Несумісність маскулінності і сучасного чоловіка, на думку Ш. Берн, призводить до депресій, стресу, внутрішньо-особистісних конфліктів, зниження самооцінки, проблема у міжособистісних стосунках на професійному та інтимно-особистісних рівнях, спалахів агресії та насилля [4].

Таким чином, труднощі і протиріччя чоловічої психології потребують особливої уваги і глибоких досліджень з метою виявлення наявності або відсутності певних внутрішніх дискомфортів і конфліктів, визначення їхніх ймовірних причин і результатів, розроблення методів для корекції психічного стану чоловіків.

Вивчення мужності є новим феноменом у психологічній науці, тому доцільно вважати обрану тему актуальною.

Важливо пам'ятати, що негативні наслідки сучасної маскулінності притаманні не всім чоловікам, але впливають на суспільні очікування й стереотипи, з якими вони зіштовхуються. Відкритість та розуміння різних способів вираження маскулінності можуть допомогти зменшити негативні наслідки і створити кращий світ для всіх.

Зміна уявлень про маскулінність вимагає часу і спільних зусиль усього суспільства. Це означає визнання важливості різноманітності, невід'ємності емоцій та відмову від дискримінації. Лише тоді ми зможемо створити справедливе, здорове та емоційно безпечне середовище для усіх чоловіків.

Список використаних джерел

1 Бурейчак Т. Соціологія маскулінності: навчальний посібник. Львів : «Магнолія 2006», 2011. 142 с.

2 Марценюк Т. О. Гендер і нація в українському суспільстві: маскулінності та Євромайдан 2013-2014. *Я: гендерний журнал*. 2015 (37). № 1. С. 4-9.

3 Психологія гендерних відносин сучасного суспільства. Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи для студентів спеціальності 231 «Соціальна робота» усіх форм навчання / Укл. : Л. М. Новик, М. І. Захаріна. Чернігів : ЧНТУ, 2020. 38 с.

4 Стан М. В. Проблема гендерного виховання в освітньому просторі сучасного вищого навчального закладу. *Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного вищого закладу освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 22 березня 2019 року*. Київ, 2019. С.17-20.